

Data publikacji: 16.04.2021

Autor: Magdalena Kozioł i Lidia Rachwał

Rola rodziny i szkoły w kształtowaniu postawy przedsiębiorczej

„Dobro ludzkości powinno polegać na tym, żeby każdy z nas doświadczał jak największego szczęścia, nie umniejszając przy tym szczęścia innych”. Czy autor tej mądrości, Aldous Huxley, wziął pod uwagę również dawanie szczęścia w kontekście dobrego wychowania? Czy dawanie szczęścia to przygotowanie naszych podopiecznych do bycia szczęśliwymi? I co to znaczy?

Szczęśliwe dzieci to dzieci zadowolone z siebie, dobrze rozwinięte intelektualnie i emocjonalnie, otwarte, zintegrowane ze społeczeństwem i przedsiębiorcze. Kanadyjscy badacze twierdzą, że odpowiedni model wychowania może sprawić, że nasze dziecko właśnie takie będzie – szczęśliwe. Czy w modelu wychowania nakierowanego na szczęście, na szeroko rozumianą postawę przedsiębiorczą mają wpływ relacje rodzinne?

Rodzina jako podstawowa komórka społeczna jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym, w którym dziecko przychodzi na świat i dorasta. To w rodzinie dziecko po raz pierwszy doświadcza bliskości, uczy się budować relacje z innymi ludźmi i poznaje świat. To w niej przyswaja ono normy i zasady, stanowiące podstawę więzi społecznych. Dzięki bezpośrednim i zażyłym relacjom, rozumianym jako całość wzajemnych interakcji między członkami rodziny, dziecko utożsamia się z najbliższym otoczeniem i próbuje odnaleźć w nim własne miejsce. Ponadto środowisko rodzinne wywiera istotny wpływ na wytwarzanie się trwałych postaw, poglądów czy sposobów postępowania młodego człowieka.

Słowa te potwierdza polski pedagog i socjolog Stanisław Kowalski, który uważa, że postawy społeczne dorosłego człowieka są zdeterminowane przebiegiem socjalizacji w pierwszych latach życia i które w późniejszym wieku nie ulegają poważniejszym zmianom. Zależność tę można odnieść także do postawy przedsiębiorczej i roli rodziny jako środowiska

wychowawczego w jej kształtowaniu.

Na całościowy rozwój dziecka, a więc również formowanie się postawy przedsiębiorczej, wpływ wywierają różne czynniki, a wśród nich sytuacja materialna i warunki życia rodziny. Dobra sytuacja ekonomiczna i mieszkaniowa daje większe możliwości zapewnienia harmonijnego rozwoju, chociażby poprzez dostęp do dodatkowych zajęć, pozwalających rozwijać pasje i talenty. Nie mniej ważnymi czynnikami są struktura rodziny, relacje rodzinne, postawy i style wychowania, atmosfera wychowawcza, a także stosowane przez rodziców kary i nagrody. W zależności od typu rodziny oraz stylu i postawy wychowawczej oczekiwania rodziców wobec dziecka są bardzo różne. Konsekwencją tych oczekiwań są zadania stawiane dziecku, sposób ich egzekwowania i okazywanie dziecku uczuć. Rodzice mogą stawiać dziecku liczne wymagania, oczekiwać od niego bezwzględnego posłuszeństwa a w przypadku nieprzestrzegania zasad surowo je karać. To przykład stylu autokratycznego, w którym odbierana jest dziecku inicjatywa i samodzielność. Jego przeciwieństwem jest styl liberalny, w którym przeważają duża swoboda i niewielkie wymagania lub całkowity ich brak. Dziecko nie uczy się brania odpowiedzialności za własne czyny i przejawia duże niedostosowanie się do powszechnie akceptowanych zasad i norm społecznych. Pomędzy tymi dwoma znajduje się styl demokratyczny – wymagania i oczekiwania dostosowane do potencjału i możliwości wychowanka, rodzice są konsekwentni i szanują niezależne decyzje swoich dzieci, które są bardziej ufne we własne siły, samokontrolujące i zadowolone.

Rodzice odpowiedzialnie wychowując dziecko, troszczą się o jego rozwój fizyczny i intelektualny, rozwijają jego zainteresowania i wpajają społecznie akceptowane zasady i normy moralne. Obserwując i naśladowując rodziców dziecko uczy się organizować własne życie, przez co przygotowuje się do samodzielności. Po okiem najbliższych doświadcza różnych wyzwań, przeżywa pierwsze porażki i uodparnia się na napotykaną trudności i niepowodzenia, hartuje charakter i silną wolę.

Ponadto rodzina warunkuje decyzje edukacyjno-zawodowe młodego człowieka. Wyższe wykształcenie, a dodatkowo pełnienie ważnych ról społecznych przez rodziców sprawia, że częściej mają oni wyższe wymagania w stosunku do karier swoich dzieci niż rodzice z niższymi kwalifikacjami zawodowymi. Rodzice często chcą, by dzieci poszły w ich ślady.

Podsumowując, wpływ rodziny na rozwój dziecka rozpoczyna się bardzo wcześnie, a więc w okresie, kiedy podatność na przyswajanie wzorców i wartości jest wysoka. Ma to ogromne znaczenie zarówno dla samego dziecka, jak i społeczeństwa. Zadaniem rodziny jest pomóc dziecku odnaleźć siebie i swoje miejsce w świecie - być szczęśliwym człowiekiem. Zapewne skutecznym sposobem osiągnięcia tegoż stanu szczęśliwości może okazać metafora w wydaniu rodzicielskim, potem szkolnym, aż w końcu swoim własnym.

Według badań L. Nikolsona metaforyczne ujęcie np. przedsiębiorczości ułatwia zbliżenie się do zrozumienia logiki i motywacji działania, jak również jest okazją do twórczego myślenia. Poprzez treść przypowieści, czy bajek uruchamia się wyobraźnia, jak również często jest to okazja do twórczego myślenia. Metafora nie tylko odgrywa ważną rolę w procesie typowo edukacyjnym, stricte szkolnym, ale również w procesie wychowawczym w warunkach otoczenia rodzinnego.

Niezwykle przekonującym znaczeniem metafory jest fakt, że pozwala na przekazanie treści w sposób pośredni, co pozwala wyeliminować opór odbiorcy. Niejednokrotnie pryzmat metafory pomaga podpowiedzieć sposób rozwiązania sytuacji, może też wpływać na podjęcie często radykalnych, odwlekanych decyzji. Okazuje się, że metafora jest dość powszechna w codziennej konwersacji. Policzono, że na 1000 słów wypowiedzianych między innymi przez nauczyciela od 20 do 60 to wyrażenia figuratywne.

Otoczenie szkolne, jego wielopłaszczyznowość wymaga poszukiwania skutecznych sposobów docierania do ucznia, nie tylko w kwestii przekazania teorii określonej podstawą programową, ale też kształtowania postaw. Do szkół przychodzi nowoczesna młodzież, która potrzebuje nowoczesnych nauczycieli, nie tylko w kwestii przygotowania technologicznego, ale umiejętności nawiązania relacji z uczniem. Wydaje się, że skuteczną metodą budowania tejże relacji jest praca z metaforą. Może być ona z dużym sukcesem wykorzystywana na wielu jednostkach lekcyjnych, np. w nauczaniu ekonomii czy przedsiębiorczości. Chcąc efektywnie uczestniczyć w procesie kształtowania postawy przedsiębiorczej u ucznia, czy w sposób zrozumiały wytłumaczyć mu skomplikowane procesy gospodarcze, można się odwołać do wyobraźni samego zainteresowanego. Jeżeli na przykład zasugerujemy sposób funkcjonowania przedsiębiorstwa porównując go do modelu rodziny, uczeń znając otoczenie domowe, jest w stanie określić role poszczególnych członków rodziny, by następnie przenieść je na otoczenie

sprawnie działającego przedsiębiorstwa. Inną metaforą przedsiębiorstwa może być operacja, wojsko czy podróż.

Wykorzystując na lekcjach opowieści czy nawet bajki, jeżeli są odpowiednio przedstawione, pomagają uczestnikowi „zobaczyć”, a przede wszystkim poczuć przekazywaną informację. Zwizualizowane fakty powiązane z emocjami wpływają na lepszy, efektywniejszy proces zapamiętywania. Wykorzystując metaforę jako metodę edukacyjną, należy zdać sobie sprawę z celowości jej zastosowania, tj warto zadać sobie następujące pytanie: *Co chcę osiągnąć przez zastosowanie konkretnej metafory?* Wśród odpowiedzi mogą się znaleźć:

- edukowanie na przykładzie
- zobrazowanie sytuacji
- stymulowanie kreatywności
- zrelaksowanie uczestników

Innymi skutecznymi środkami metaforycznymi obok wspomnianych przypowieści, czy bajek, są: mit korporacyjny, anegdoty, analogie, karty metaforyczne, przedmioty metaforyczne, ale też obrazy modele, rysunki.

Wydaje się, że sposobów by proces wychowawczo - edukacyjny, okazał się skuteczny, jest wiele. Kluczowa jednak jest determinacja i poczucie odpowiedzialności za podopiecznego w drodze do jego szeroko pojętej „szczęśliwości”. Podstawą tej determinacji i odpowiedzialności niech będą miłość, kompetencja i współpraca.

Magdalena Kozioł
Lidia Rachwał

Bibliografia

Izdebska H. *Rodzina i jej funkcja wychowawcza*. W: Encyklopedia Pedagogiczna. Red. W. Pomykało. Warszawa 1997.

Jackowska E. *Środowisko rodzinne a przygotowanie społeczne dziecka w młodszym wieku szkolnym*. Warszawa 1980.

Kowalski S. *Socjologia wychowania w zarysie*. Warszawa 1979.

Piekarski J. *Diagnoza typologiczna rodziny jako środowiska wychowawczego*. W:

Elementy diagnostyki pedagogicznej. Red. I Lepalczyk, J. Badura. Łódź 1987.

Rogała-Obłękowska J. *Relacje w rodzinie*. W: Wychowanie do życia w rodzinie. Słownik pojęć. Red. K. Ostrowska. Kraków 2007.

Lilianna Kupaj. *Kompetencje coachingowe nauczycieli. Jak rozwijać potencjał uczniów w szkole*. Warszawa 2014.

Begona Iberola. Przełożyła Katarzyna Okrasko. *Bajki, które uczą jak być szczęśliwym*. Warszawa 2018.

[Powrót do poprzedniej strony](#)

[Poprzednia Strona](#)
[Następna Strona](#)